

THỰC THI QUY ĐỊNH VỀ THANH TRA, KIỂM TRA, XỬ LÝ VI PHẠM ĐỐI VỚI KINH DOANH DỊCH VỤ LƯU TRÚ TẠI VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN LÊ PHƯƠNG ANH*

Tóm tắt: Hoạt động kinh doanh lưu trú là một bộ phận quan trọng trong ngành du lịch, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế và quảng bá hình ảnh quốc gia. Tuy nhiên, trong quá trình vận hành, nhiều cơ sở lưu trú vẫn vi phạm các quy định pháp luật như điều kiện cơ sở vật chất, an ninh trật tự, vệ sinh, phòng cháy chữa cháy (PCCC), xử lý nước thải, môi trường và an toàn vệ sinh thực phẩm... Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết về việc tăng cường thanh tra, kiểm tra và xử lý vi phạm nhằm bảo đảm tuân thủ pháp luật và nâng cao chất lượng dịch vụ. Mặc dù đã có quy định pháp lý rõ ràng, việc thực thi trên thực tế vẫn còn nhiều hạn chế, chưa đáp ứng yêu cầu quản lý. Do đó, nghiên cứu thực trạng thực thi quy định pháp luật trong lĩnh vực này là cần thiết để từ đó đề xuất các giải pháp hoàn thiện và nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước.

Từ khóa: Thực thi pháp luật; kinh doanh dịch vụ lưu trú; xử lý vi phạm; thanh tra kiểm tra
Ngày nhận bài: 17/8/2025; Biên tập xong: 20/10/2025; Duyệt đăng: 24/11/2025

IMPLEMENTATION OF REGULATIONS ON INSPECTION, EXAMINATION, HANDLING OF VIOLATIONS IN ACCOMMODATION SERVICE BUSINESS IN VIETNAM TODAY

Abstract: Accommodation business activities are an important part of the tourism industry, contributing to promoting economic development and promoting the national image. However, during operation, many accommodation establishments still violate legal regulations such as conditions of facilities, security and order, hygiene, fire prevention and fighting, wastewater treatment, environment and food safety and hygiene... This poses an urgent need to strengthen inspection, examination and handling of violations to ensure compliance with the law and improve service quality. Although there are clear legal regulations, the implementation in practice still has many limitations, not meeting management requirements. Therefore, it is necessary to study the current status of law enforcement in this field in order to propose solutions to improve and enhance the effectiveness of state management.

Keywords: Law enforcement; accommodation service business; handling violations; inspection and examination

Received: Aug 17, 2025; Editing completed: Oct 20, 2025; Accepted for publication: Nov 24, 2025

1. Khái quát pháp luật về kinh doanh dịch vụ lưu trú; thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm đối với kinh doanh dịch vụ lưu trú

Kinh doanh dịch vụ lưu trú là hoạt động kinh doanh trên cơ sở cung cấp các dịch vụ nghỉ qua đêm, ăn uống và các dịch vụ bổ sung cho khách du lịch nhằm đáp ứng các nhu cầu ăn nghỉ và giải trí của họ tại các điểm du lịch nhằm mục đích có lãi. Do tính chất nhạy cảm của hoạt động này, pháp luật Việt Nam xếp kinh doanh dịch vụ lưu trú vào nhóm ngành, nghề đầu tư kinh doanh có điều kiện về an ninh, trật tự. Việc xây dựng và thực thi hiệu quả một khung pháp lý đồng bộ, thống nhất là yếu tố then chốt để phát triển bền vững ngành “công nghiệp không khói”, đồng thời bảo đảm an ninh, trật tự xã hội.

Khung pháp lý điều chỉnh lĩnh vực này được hình thành từ hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan, trong đó quan trọng nhất là Nghị định số 96/2016/NĐ-CP

ngày 01/7/2016 của Chính phủ (và các văn bản sửa đổi, bổ sung) quy định chi tiết về điều kiện đối với ngành, nghề đầu tư kinh doanh có điều kiện về an ninh, trật tự (Nghị định số 96/2016/NĐ-CP). Bên cạnh đó, Luật Du lịch năm 2017 và các văn bản hướng dẫn thi hành, đặc biệt là Nghị định số 168/2017/NĐ-CP ngày 31/12/2017 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật Du lịch, đặt ra các quy định về tiêu chuẩn, chất lượng dịch vụ và quyền, nghĩa vụ của các bên trong hoạt động lưu trú du lịch (Nghị định số 168/2017/NĐ-CP). Luật Doanh nghiệp năm 2020 cũng có những quy định quan trọng về điều kiện đối với chủ thể kinh doanh và các trường hợp bị cấm tham gia quản lý doanh nghiệp trong lĩnh vực này.

Để hoạt động hợp pháp, các cơ sở lưu trú phải đáp ứng đồng bộ các điều kiện pháp lý

*Email: Anhmlp@hub.edu.vn

Thạc sĩ, Nghiên cứu sinh, Giảng viên khoa Luật kinh tế, Trường Đại học Ngân hàng Thành phố Hồ Chí Minh

theo ba nhóm chính. *Thứ nhất*, về điều kiện an ninh, trật tự, cơ sở phải được cấp Giấy chứng nhận đủ điều kiện theo Điều 7 Nghị định số 96/2016/NĐ-CP. *Thứ hai*, về chủ thể kinh doanh, người chịu trách nhiệm về an ninh, trật tự phải đáp ứng các tiêu chuẩn theo Điều 16 Nghị định số 96/2016/NĐ-CP, không thuộc các trường hợp bị cấm theo quy định pháp luật. *Thứ ba*, về điều kiện kỹ thuật, cơ sở phải tuân thủ các quy định về PCCC, vệ sinh môi trường và an toàn thực phẩm (nếu có dịch vụ ăn uống) theo Luật PCCC và cứu nạn, cứu hộ năm 2024 và Luật Bảo vệ môi trường năm 2020. Đây cũng là căn cứ cho việc xây dựng nội dung quản lý nhà nước đối với kinh doanh dịch vụ lưu trú.

Theo đó, nội dung quản lý nhà nước đối với kinh doanh dịch vụ lưu trú tập trung vào các hoạt động cốt lõi, bao gồm cấp giấy chứng nhận đủ điều kiện về an ninh trật tự và công tác đấu tranh phòng ngừa, phát hiện, xử lý các vi phạm pháp luật. Trong số này, hoạt động thanh tra, kiểm tra, kiểm soát có ý nghĩa chiến lược, còn xử lý vi phạm đóng vai trò răn đe, ngăn chặn. Phạm vi thanh tra, kiểm tra cần tập trung vào ba nhóm vấn đề chính: (1) Việc thực hiện thẩm quyền của cơ quan nhà nước trong cấp phép đăng ký kinh doanh và thành lập cơ sở lưu trú; (2) Việc duy trì các điều kiện, tiêu chuẩn kinh doanh trong suốt quá trình hoạt động, với trách nhiệm cam kết thường xuyên của chủ cơ sở về an ninh trật tự; (3) Tính hợp pháp của nội quy, quy chế nội bộ nhằm bảo vệ quyền lợi khách hàng.

Công tác thanh tra, kiểm tra được thực hiện theo cơ chế phối hợp liên ngành. Trong đó, cơ quan quản lý du lịch (Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch và các Sở tại địa phương) chịu trách nhiệm chính về việc kiểm tra các điều kiện kinh doanh dịch vụ, tiêu chuẩn hạng cơ sở lưu trú. Theo Điều 29 Nghị định số 168/2017/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 94/2021/NĐ-CP ngày 28/10/2021), Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch có trách nhiệm tổ chức kiểm tra điều kiện tối thiểu về cơ sở vật chất kỹ thuật và dịch vụ, với thời hạn thông báo kết quả trong vòng 07 ngày làm việc. Trường hợp cơ sở lưu trú không đáp ứng điều kiện tối thiểu theo luật định thì Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch yêu cầu cơ sở lưu trú bổ sung, hoàn thiện, đáp ứng điều kiện tối thiểu hoặc thay đổi loại hình cơ sở lưu trú phù hợp.

Song song với đó, lực lượng Công an cũng có thẩm quyền thanh tra, kiểm tra việc

chấp hành các quy định về an ninh, trật tự theo Nghị định số 96/2016/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 56/2023/NĐ-CP) và PCCC. Đáng chú ý, kể từ tháng 7/2025, Công an cấp xã đã chính thức được trao thẩm quyền “*định kỳ, đột xuất thực hiện kiểm tra cư trú*” tại các cơ sở lưu trú, mở rộng đáng kể phạm vi giám sát ở cấp cơ sở.

Về xử lý vi phạm, Nghị định số 45/2019/NĐ-CP ngày 21/5/2019 của Chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực du lịch (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 129/2021/NĐ-CP ngày 30/12/2021) là công cụ chủ yếu, quy định chi tiết các hành vi vi phạm và mức xử phạt tương ứng trong lĩnh vực du lịch, bao gồm cả dịch vụ lưu trú. Các hình thức xử phạt rất đa dạng, từ phạt tiền (ví dụ, phạt từ 1-3 triệu đồng đối với hành vi không bảo đảm đầy đủ chăn, đệm, khăn mặt cho khách) cho đến các hình thức bổ sung như tước quyền sử dụng Giấy chứng nhận đủ điều kiện về an ninh, trật tự có thời hạn hoặc đình chỉ hoạt động. Một điểm đáng lưu ý là Nghị định này quy định mức phạt tiền đối với tổ chức gấp đôi mức phạt đối với cá nhân cho cùng một hành vi vi phạm.

Toàn bộ quy trình thanh tra, kiểm tra và xử lý vi phạm phải tuân thủ các quy định về trình tự, thủ tục được quy định tại Luật Thanh tra năm 2025 và Luật Xử lý vi phạm hành chính năm 2012 (sửa đổi, bổ sung năm 2025). Bên cạnh đó, từ ngày 01/6/2025, Nghị định số 70/2025/NĐ-CP của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 123/2020/NĐ-CP ngày 19/10/2020 của Chính phủ quy định về hóa đơn, chứng từ, quy định chi tiết thời điểm xuất hóa đơn cho các dịch vụ lưu trú, tạo thêm một căn cứ pháp lý quan trọng trong công tác thanh tra, kiểm tra.

Như vậy, khung pháp lý về kinh doanh dịch vụ lưu trú tại Việt Nam được xây dựng tương đối toàn diện, với hệ thống các điều kiện chặt chẽ và cơ chế thanh tra, kiểm tra đa dạng. Việc nắm vững và tuân thủ các quy định này không chỉ giúp các cơ sở kinh doanh hoạt động hợp pháp mà còn góp phần quan trọng vào việc nâng cao chất lượng dịch vụ và phát triển bền vững ngành du lịch Việt Nam.

2. Thực trạng thực thi quy định về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm đối với kinh doanh dịch vụ lưu trú

Theo báo cáo của ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch, năm 2023, trên toàn quốc đã thành

lập hơn 1.200 đoàn thanh tra, kiểm tra chuyên ngành, tiến hành thanh tra hơn 12.100 tổ chức, cá nhân, và xử phạt hơn 810 tổ chức, cá nhân với tổng số tiền phạt hơn 14 tỉ đồng. Các hoạt động này tập trung chủ yếu vào các lĩnh vực nhạy cảm, dễ phát sinh vi phạm như dịch vụ lưu trú du lịch. Hoạt động thanh tra ngày càng được triển khai bài bản và có trọng tâm.

Ngoài ra, theo báo cáo của Thanh tra Chính phủ, chỉ riêng trong tháng 8/2025, toàn ngành đã tiến hành 42 cuộc thanh tra, tập trung vào các chuyên đề như thanh tra các dự án có khó khăn, vướng mắc và phòng, chống lãng phí¹. Về mặt pháp lý, Luật Thanh tra năm 2025 (có hiệu lực từ 01/7/2025, thay thế Luật Thanh tra năm 2022) đã mang lại những thay đổi đáng kể. Sự ra đời của Luật Thanh tra năm 2025 với những cải cách quan trọng như tổ chức lại hệ thống thanh tra theo mô hình 02 cấp (Thanh tra Chính phủ và Thanh tra cấp Tỉnh) và bổ sung hình thức thanh tra trực tuyến từ xa dự đoán sẽ mang lại những thay đổi tích cực trong công tác thanh tra.

Mặc dù đã đạt được nhiều thành tựu trong công tác quản lý kinh doanh dịch vụ lưu trú, thực thi pháp luật về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm đối với kinh doanh dịch vụ lưu trú tại các địa phương còn bộc lộ nhiều hạn chế. Theo số liệu thống kê, các vi phạm trong lĩnh vực lưu trú diễn ra khá phổ biến. Một trong những vấn đề nổi cộm là sự chông chéo, trùng lặp trong hoạt động thanh tra, kiểm tra giữa các cơ quan (Công an, Du lịch, Xây dựng, Kế hoạch và Đầu tư, Thuế...). Mặc dù Luật Thanh tra năm 2022 (cũng như Luật Thanh tra năm 2025) đã hướng tới việc tích hợp, nhưng trên thực tế, một cơ sở lưu trú vẫn có thể phải đón tiếp nhiều đoàn thanh tra, kiểm tra của các ngành khác nhau trong một năm, gây phiền hà, tốn kém. Hơn nữa, sự thiếu thống nhất trong cách hiểu và áp dụng pháp luật giữa các địa phương dẫn đến tình trạng cùng một hành vi vi phạm nhưng mức xử phạt có thể khác nhau, gây bức xúc cho doanh nghiệp.

Theo ước tính trong giai đoạn 2020-2024, có khoảng 3.600 cơ sở lưu trú nhỏ và vừa (bao gồm khách sạn 1-2 sao, nhà nghỉ và homestay) cung cấp dịch vụ ăn uống nhưng chưa được cấp Giấy chứng nhận cơ sở đủ điều kiện an toàn thực phẩm theo Nghị định số

¹ Toàn Thắng (2025), *Tập trung hoàn thành thanh tra các dự án có khó khăn, vướng mắc trong tháng 9*, <https://baochinhphu.vn/tap-trung-hoan-thanh-thanh-tra-cac-du-an-co-kho-khan-vuong-mac-trong-thang-9-102250909104210777.htm>.

15/2018/NĐ-CP ngày 02/02/2018 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật An toàn thực phẩm, và các quy định liên quan². Hơn nữa, số liệu từ Bộ Công an năm 2024 cho thấy có hơn 2.400 vụ vi phạm về điều kiện an ninh trật tự tại các cơ sở lưu trú, nhưng chỉ khoảng 38% bị xử lý hành chính³. Tình trạng vi phạm các quy định về PCCC vẫn diễn ra phổ biến, với 1.274 cơ sở lưu trú được ghi nhận vi phạm ít nhất một trong ba nhóm điều kiện cơ bản trong giai đoạn 2020-2024, tuy nhiên, chỉ khoảng 40% cơ sở bị xử phạt vi phạm hành chính hoặc bị đình chỉ hoạt động với vai trò là một hình thức xử phạt bổ sung⁴. Điều này vô tình tạo ra tâm lý chủ quan, xem nhẹ trách nhiệm pháp lý của các chủ cơ sở lưu trú. Đó là do trong bối cảnh cạnh tranh cao về giá cả và chi phí vận hành, nhiều doanh nghiệp nhỏ và vừa có xu hướng cắt giảm các khoản đầu tư vào hạ tầng an toàn như PCCC để tối ưu lợi nhuận. Đây là một hệ quả tất yếu của việc thực thi pháp luật chưa nghiêm minh và thiếu đồng bộ⁵.

Còn theo khảo sát của Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch công bố năm 2023, tại khu vực Tây Nguyên, chỉ có khoảng 52% cơ sở lưu trú có hệ thống xử lý nước thải đáp ứng quy chuẩn kỹ thuật quốc gia QCVN 02:2022/BXD⁶. Điều này đồng nghĩa với việc gần một nửa số cơ sở không bảo đảm tiêu chuẩn xử lý chất thải trước khi xả ra môi trường. Số liệu thống kê toàn quốc từ năm 2020 đến 2024 cho thấy tình trạng vi phạm môi trường vẫn diễn ra phổ biến, với mức độ dao động theo từng năm như sau: Năm 2020 có khoảng 1.150 cơ sở lưu trú không có hệ thống xử lý nước thải đúng chuẩn, con số này tăng lên 1.300 vào năm 2021; đạt đỉnh ở mức 1.420 cơ sở vào năm 2022, có dấu hiệu chững lại vào năm 2023 với 1.380 cơ sở, và giảm nhẹ còn 1.250 cơ sở vào năm 2024. Tổng cộng trong 05 năm có khoảng 6.500 lượt vi phạm liên quan đến

² Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch (2024), *Báo cáo hiện trạng cơ sở vật chất và môi trường tại các điểm du lịch cả nước*, Hà Nội.

³ Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (2023), *Báo cáo tổng kết thanh tra du lịch khu vực Tây Nguyên và Nam Trung Bộ*, Cục Thanh tra.

⁴ Bộ Công an, Cục PCCC, *Báo cáo tình hình kiểm tra vi phạm các cơ sở lưu trú năm 2024*.

⁵ Nguyễn, T. H., "Thực trạng pháp luật và thực thi pháp luật về PCCC tại các cơ sở kinh doanh có điều kiện ở Việt Nam", *Tạp chí Luật học*, số 2/2023, tr. 45-56.

⁶ Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch (2024), *Báo cáo hiện trạng cơ sở vật chất và môi trường tại các điểm du lịch khu vực Tây Nguyên*, Hà Nội.

hệ thống xử lý nước thải, tập trung chủ yếu ở các địa phương phát triển du lịch nhanh như Lâm Đồng, Khánh Hòa, Quảng Ninh, và một số điểm đến vùng ven Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh⁷.

Đáng chú ý, hệ thống chế tài hiện hành được đánh giá là thiếu tính răn đe khi mức xử phạt còn khá thấp so với mức độ vi phạm. Theo Văn bản hợp nhất số 363/VBHN-BVHTTDL năm 2022, mức phạt tiền tối đa chỉ đạt 30.000.000 đồng đối với hành vi không bảo đảm điều kiện kinh doanh dịch vụ lưu trú⁸, trong khi mức phạt tối đa cho hành vi kê khai không trung thực hồ sơ chỉ là 15.000.000 đồng⁹, và tương tự như vậy là mức 20.000.000 đồng đối với hành vi không bảo đảm nhà vệ sinh theo quy định¹⁰.

Ngoài ra, một số quy định vẫn còn “khoảng trống” khi áp dụng cho các mô hình kinh doanh mới như homestay, biệt thự du lịch, cho thuê ngắn hạn qua nền tảng số. Việc xác định thẩm quyền xử phạt đối với các vi phạm “liên ngành” (ví dụ, một homestay vừa vi phạm về xây dựng, vừa vi phạm về PCCC, vừa không kê khai tạm trú) chưa thực sự rõ ràng, dễ dẫn đến tình trạng “đùn đẩy” trách nhiệm hoặc xử phạt không triệt để. Bên cạnh đó, trình tự, thủ tục thanh tra, lập biên bản vi phạm hành chính đôi khi chưa được tuân thủ chặt chẽ, ảnh hưởng đến tính hợp pháp của quyết định xử phạt. Việc áp dụng các biện pháp ngăn chặn và bảo đảm xử lý vi phạm hành chính (như tạm giữ giấy phép) đôi khi còn lúng túng, thiếu căn cứ.

Một đặc điểm đáng chú ý nữa chính là mảng kinh doanh dịch vụ lưu trú tại Việt Nam đang có sự vận động nhanh, vượt xa các quy định pháp luật về ngành nghề kinh doanh dịch vụ lưu trú truyền thống với sự xuất hiện của những hình thức mới như Airbnb/ Home-sharing, Condotel (căn hộ, khách sạn) hoặc Timeshare (chia sẻ kỳ nghỉ), glamping (cắm trại sang trọng), farmstay (nghỉ dưỡng

tại trang trại)...; hay phương thức giao kết mới giữa khách lưu trú và chủ cơ sở bởi việc đặt phòng, thanh toán và nhận phòng (check-in online, khóa từ mã số) diễn ra hoàn toàn trên không gian mạng; nhiều homestay “không người quản lý” (unmanned host) hoạt động dựa trên niềm tin và mã số tự động. Chính vì vậy, có thể thấy những khó khăn của cơ quan quản lý trong việc thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm đối với kinh doanh những dịch vụ mới hoặc theo phương thức mới này chính là: (1) Cơ quan quản lý khó phân biệt giữa hành vi “cho thuê tài sản” (dân sự) đơn thuần hay “kinh doanh dịch vụ lưu trú” (kinh doanh có điều kiện); (2) Các tiêu chuẩn cho thanh tra, kiểm tra như PCCC, đăng ký lưu trú trở nên lỗi thời so với sự phát triển của các loại hình mới.

3. Một số đề xuất cụ thể

3.1. Giải pháp hoàn thiện thể chế và quy trình thanh tra, kiểm tra

Công tác hoàn thiện thể chế và quy trình thanh tra, kiểm tra cần được tiếp cận một cách hệ thống và toàn diện. Trước hết, việc xây dựng hệ thống văn bản quy phạm pháp luật đồng bộ, rõ ràng về tiêu chuẩn, điều kiện kinh doanh và quy trình thanh tra chuyên ngành là yêu cầu cấp thiết. Điều này đòi hỏi phải rà soát, sửa đổi các quy định chồng chéo, bất cập giữa Luật Du lịch năm 2017 và các văn bản hướng dẫn thi hành, đặc biệt là Nghị định số 168/2017/NĐ-CP. Trọng tâm cần tập trung vào việc ban hành các quy định hướng dẫn chi tiết về thẩm quyền, trình tự, thủ tục thanh tra, kiểm tra đối với từng loại hình cơ sở lưu trú, bảo đảm tính khả thi và thống nhất trong triển khai thực tiễn.

Để khắc phục hạn chế về các chế tài xử phạt hiện hành tại Văn bản hợp nhất số 363/VBHN-BVHTTDL năm 2022 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (hợp nhất Nghị định quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch) chưa tương xứng với mức độ vi phạm và tốc độ phát triển của thị trường, cần nghiên cứu nâng cao hơn nữa mức phạt tiền tối đa, bảo đảm tính tương xứng giữa mức độ vi phạm và chế tài áp dụng. Việc điều chỉnh này không chỉ dựa trên yếu tố lạm phát mà còn phải tính đến khả năng ngăn ngừa vi phạm trong bối cảnh kinh tế - xã hội hiện nay. Một khung hình phạt hợp lý sẽ góp phần nâng cao ý thức tuân thủ pháp luật của các chủ cơ sở kinh doanh, đồng thời tạo sự công bằng trong môi trường kinh doanh. Ngoài ra, cũng cần phải thực

⁷ Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch (2024), *Báo cáo hiện trạng cơ sở vật chất và môi trường tại các điểm du lịch cả nước*, Hà Nội.

⁸ Khoản 7 Điều 10 Văn bản hợp nhất 363/VBHN-BVHTTDL năm 2022 quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực du lịch.

⁹ Khoản 4 Điều 12 Văn bản hợp nhất 363/VBHN-BVHTTDL năm 2022 quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực du lịch.

¹⁰ Khoản 4 Điều 11 Văn bản hợp nhất 363/VBHN-BVHTTDL năm 2022 quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực du lịch.

hiện đa dạng hóa hình thức xử phạt bổ sung như tước quyền sử dụng giấy phép, đình chỉ hoạt động có thời hạn, và công khai thông tin doanh nghiệp vi phạm. Đặc biệt, cần thiết lập cơ chế xử lý trách nhiệm hình sự đối với các hành vi vi phạm nghiêm trọng, có tổ chức.

Về các quy định cụ thể, cần tập trung hoàn thiện hai nhóm vấn đề trọng tâm. Trước hết, đối với hành vi không niêm yết công khai giá dịch vụ, cần sửa đổi khoản 2 Điều 10 Nghị định số 45/2019/NĐ-CP theo hướng nâng mức phạt lên mức đủ sức răn đe. Thứ hai, cần bổ sung quy định xử phạt đối với hành vi sử dụng hình ảnh, biểu tượng hoặc chữ “sao” khi chưa được công nhận hạng, gây nhầm lẫn cho khách hàng. Quy định mới này cần làm rõ các tiêu chí xác định hành vi gây nhầm lẫn và mức phạt tương ứng, bảo đảm tính khả thi trong triển khai thực tế. Đặc biệt, cần thiết lập cơ chế xử lý trách nhiệm hình sự đối với các hành vi vi phạm nghiêm trọng, có tổ chức, gây hậu quả lớn cho người tiêu dùng và xã hội.

Bên cạnh đó, cần hoàn thiện cơ sở pháp lý thông qua việc định danh các loại hình lưu trú mới và xây dựng hệ thống quy chuẩn kỹ thuật tương thích. Để khắc phục tình trạng “độ trễ” của pháp luật trước sự biến động nhanh chóng của thị trường, việc bổ sung và nội hàm hóa các khái niệm mới như lưu trú chia sẻ (home-sharing), lưu trú trải nghiệm (farmstay, glamping) vào Luật Du lịch là yêu cầu cấp thiết. Đây không chỉ đơn thuần là việc gọi tên mà còn là xác lập căn cứ pháp lý cốt yếu để định vị đối tượng quản lý, từ đó phân định rõ thẩm quyền thanh tra, kiểm tra của các cơ quan chức năng. Song song với việc định danh, hệ thống pháp luật cần chuyển đổi từ tư duy “áp đặt tiêu chuẩn chung” sang “ban hành quy chuẩn đặc thù”. Việc xây dựng các tiêu chuẩn kỹ thuật riêng biệt về an ninh trật tự, bảo vệ môi trường và đặc biệt là an toàn PCCC phù hợp với kết cấu không kiên cố (nhà gỗ, lều bạt, nhà tiền chế) sẽ giúp hợp pháp hóa các mô hình sáng tạo, đồng thời tạo ra “thước đo” chuẩn xác cho công tác xử lý vi phạm.

Đồng thời, cần đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số và xác lập cơ chế trách nhiệm liên đới của các nền tảng trung gian trong hoạt động thanh tra. Trong bối cảnh kinh tế số, công tác kiểm tra cần dịch chuyển từ phương thức tuần tra thủ công sang kiểm soát dựa trên dữ liệu, thông qua việc cấp mã định danh điện

tử (QR Code) duy nhất cho mỗi cơ sở. Mã số này đóng vai trò như một “hộ chiếu pháp lý” tích hợp toàn bộ thông tin từ giấy phép đến điều kiện an toàn, cho phép khách hàng thực hiện quyền giám sát xã hội và gửi khiếu nại trực tiếp đến cơ quan quản lý, giúp hoạt động thanh tra trở nên có trọng tâm, trọng điểm. Đồng thời, cần thiết lập khung pháp lý về trách nhiệm liên đới của các nền tảng đặt phòng trực tuyến (OTA) trong việc chia sẻ dữ liệu kinh doanh và thực hiện nghĩa vụ hậu kiểm. Việc yêu cầu các nền tảng số chỉ được phép đăng tải thông tin đối với các cơ sở đã được định danh chính là giải pháp quản lý “từ gốc”, bảo đảm tính minh bạch và công bằng cho thị trường du lịch.

Không những thế, cần xem xét vận hành cơ chế thử nghiệm pháp lý (Sandbox) và đa dạng hóa chế tài xử phạt theo hướng tiếp cận thực tiễn. Đối với các mô hình kinh doanh chưa có tiền lệ, việc áp dụng cơ chế thử nghiệm pháp lý (Sandbox) là giải pháp tối ưu để dung hòa giữa đổi mới sáng tạo và an toàn pháp lý. Trong giai đoạn này, hoạt động thanh tra cần ưu tiên vai trò “hướng dẫn tuân thủ” và “đánh giá rủi ro” thay vì áp dụng các chế tài xử phạt cứng nhắc, từ đó đúc kết kinh nghiệm thực tiễn để ban hành các quy định chính thức. Tuy nhiên, đối với các sai phạm nghiêm trọng, hệ thống pháp luật cần bổ sung các chế tài phi vật chất có sức răn đe cao như công khai danh tính cơ sở vi phạm trên Cổng thông tin du lịch quốc gia. Đặc biệt, cần sự kết nối chặt chẽ giữa cơ quan nhà nước và các nền tảng đặt phòng để thực hiện biện pháp cưỡng chế “ngắt kết nối kỹ thuật” (gỡ bỏ thông tin cơ sở vi phạm), buộc các chủ thể kinh doanh phải nghiêm túc khắc phục sai phạm nếu muốn tiếp tục tham gia thị trường.

Tóm lại, việc sửa đổi, bổ sung các quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong kinh doanh dịch vụ lưu trú cần được thực hiện đồng bộ trên cả hai phương diện: Nâng cao mức phạt để tăng tính răn đe và bổ sung các hành vi vi phạm mới để bảo đảm tính toàn diện của hệ thống pháp luật. Các giải pháp này cần được xây dựng trên cơ sở kế thừa những quy định hiện hành, đồng thời có sự tham khảo kinh nghiệm quốc tế để phù hợp với xu thế hội nhập và phát triển bền vững của ngành du lịch. Hơn nữa, việc hoàn thiện khung chế tài sẽ góp phần thu hẹp khoảng cách giữa quy định pháp luật và thực tiễn thi

hành, tạo cơ sở pháp lý vững chắc cho công tác thanh tra, kiểm tra.

3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm đối với kinh doanh dịch vụ cơ sở lưu trú

Thứ nhất, đổi mới phương thức quản lý nhà nước: Chuyển dịch sang mô hình thanh tra dựa trên rủi ro và ứng dụng công nghệ số

Để tối ưu hóa nguồn lực trong bối cảnh các cơ sở lưu trú tăng trưởng nhanh, cần thực hiện bước đột phá bằng việc chuyển đổi từ phương thức thanh tra truyền thống sang mô hình thanh tra dựa trên phân tích rủi ro. Giải pháp này đòi hỏi xây dựng bộ tiêu chí đánh giá khoa học, khách quan để tập trung kiểm soát các khu vực trọng điểm và các cơ sở có lịch sử vi phạm nghiêm trọng. Nền tảng cho sự chuyển dịch này chính là việc “số hóa” quy trình nghiệp vụ thông qua hệ thống cơ sở dữ liệu quốc gia về lưu trú và các nền tảng giám sát thông minh. Việc tích hợp dữ liệu lớn (Big Data) không chỉ nâng cao tính minh bạch, giảm thiểu hành vi nhũng nhiễu mà còn thiết lập cơ chế cảnh báo sớm, giúp chuyển trọng tâm từ “xử lý hậu quả” sang “phòng ngừa vi phạm” một cách chủ động và hiệu quả.

Thứ hai, kiện toàn bộ máy và nâng cao năng lực của chủ thể thực thi pháp luật

Hiệu quả thực hiện pháp luật phụ thuộc trực tiếp vào năng lực và đạo đức nghề nghiệp của đội ngũ cán bộ thanh tra, kiểm tra. Do đó, cần kiện toàn tổ chức bộ máy theo hướng phân định rõ chức năng, nhiệm vụ và trách nhiệm giữa các cấp từ Trung ương đến địa phương, đặc biệt là tăng cường cơ chế phối hợp liên ngành giữa ngành Du lịch, Công an và Quản lý thị trường. Bên cạnh việc đẩy mạnh phân cấp quản lý cho chính quyền cấp cơ sở đối với các loại hình lưu trú nhỏ lẻ, cần chú trọng xây dựng chương trình đào tạo chuyên sâu, cập nhật định kỳ kỹ năng xử lý tình huống thực tế cho cán bộ. Đồng thời, việc hoàn thiện chế độ đãi ngộ thỏa đáng và xây dựng môi trường làm việc chuyên nghiệp là giải pháp then chốt để thu hút nhân lực chất lượng cao, bảo đảm sự nghiêm minh và liêm chính trong hoạt động công vụ.

Thứ ba, đa dạng hóa các kênh giám sát xã hội và tăng cường tính răn đe của các chế tài xử phạt

Nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật không chỉ dựa vào cơ quan nhà nước mà cần phát huy vai trò giám sát của cộng đồng và cơ chế tự quản của doanh nghiệp. Việc thiết lập

các kênh phản ánh trực tuyến và công khai kết quả xử lý sẽ tạo điều kiện cho các hiệp hội nghề nghiệp và khách du lịch tham gia vào chuỗi giám sát đa chiều. Đồng thời, công tác xử lý vi phạm phải được thực hiện theo nguyên tắc “nghiêm minh, công khai và kịp thời”. Cần rà soát và điều chỉnh khung phạt tiền, bảo đảm tính răn đe kinh tế, kết hợp với các hình phạt phi vật chất như công khai danh tính cơ sở vi phạm trên các phương tiện truyền thông để tăng cường hiệu quả phòng ngừa chung. Cuối cùng, giải pháp bền vững nhất vẫn là nâng cao tính tự giác thông qua công tác phổ biến, giáo dục pháp luật và tổ chức các diễn đàn đối thoại trực tiếp, giúp doanh nghiệp tháo gỡ khó khăn và nâng cao nhận thức tuân thủ pháp luật một cách tự nguyện.

Kết luận

Hoạt động kinh doanh lưu trú đóng vai trò quan trọng trong phát triển du lịch và kinh tế tại Việt Nam. Tuy nhiên, thực trạng vi phạm các quy định pháp luật trong lĩnh vực này vẫn còn diễn ra phổ biến, ảnh hưởng đến chất lượng dịch vụ, quyền lợi người tiêu dùng và hiệu quả quản lý nhà nước. Việc thanh tra, kiểm tra và xử lý vi phạm tuy đã được quy định tương đối đầy đủ nhưng công tác thực thi vẫn còn nhiều hạn chế do thiếu phối hợp, nguồn lực và nhận thức pháp luật chưa cao. Do đó, cần tiếp tục hoàn thiện khung pháp lý, tăng cường năng lực cho cơ quan quản lý, nâng cao tính minh bạch, trách nhiệm trong xử lý vi phạm, đồng thời đẩy mạnh tuyên truyền pháp luật cho các cơ sở lưu trú. Những giải pháp này cần được triển khai một cách đồng bộ, với lộ trình và kế hoạch cụ thể, dưới sự giám sát chặt chẽ. Mục tiêu cuối cùng là xây dựng một môi trường kinh doanh dịch vụ lưu trú minh bạch, lành mạnh và bền vững, góp phần vào sự phát triển chung của ngành du lịch Việt Nam./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật Du lịch năm 2017;
2. Nghị định số 168/2017/NĐ-CP ngày 31/12/2017 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật Du lịch;
3. Nguyễn, T. H., “Thực trạng pháp luật và thực thi pháp luật về PCCC tại các cơ sở kinh doanh có điều kiện ở Việt Nam”, *Tạp chí Luật học*, số 2/2023;
4. Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch (2024), *Báo cáo hiện trạng cơ sở vật chất và môi trường tại các điểm du lịch cả nước*, Hà Nội;
5. Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch (2024), *Báo cáo hiện trạng cơ sở vật chất và môi trường tại các điểm du lịch khu vực Tây Nguyên*, Hà Nội.